

Katowice, dn. 17 czerwca 2021 r.

Ponowna recenzja rozprawy doktorskiej mgr Matyldy Kumpin

pt. „Translation of British and American Equestrian Terminology
Dziekanat Wydział Filologicznego
„Przeład brytyjskiej i amerykańskiej terminologii hipicznej – analiza korpusowa”

(„Przeład brytyjskiej i amerykańskiej terminologii hipicznej – analiza korpusowa”)

Wpłynęło do WF	22-06-2021	Załączniki
Wpł. do jedn. org.	data	dyktant
Znak		

Niniejsza recenzja stanowi powtórna ocenę pracy doktorskiej p. mgr Matyldy Kumpin, po dokonanych przez nią poprawkach, zasugerowanych w poprzedniej recenzji. Odnosił się w niej będę w szczególności do uchybień i wad poprzedniej wersji oraz postaram się ocenić, czy w poprawionej formie praca może być podstawą do ubiegania się o stopień doktora przez mgr Matyldę Kumpin.

Wstęp

Wstęp w swojej poprawionej wersji zawiera już przekonujące uzasadnienie tematu oraz usunięte zostały poprzednio występujące powtórzenia. Autorka odniosła się także do pracy doktorskiej Eleonory Pawłowicz, która podejmowała wcześniej podobną tematykę, wskazując jednocześnie na czym polega unikalność własnego opracowania.

Rozdział 1

W poprawionej wersji pracy Autorka już w sposób znacznie bardziej uporządkowany i zasadny odnosi się do kwestii związanej z terminologią. Pierwszy podrozdział, poświęcony wyborowi terminu wykorzystywanego w rozprawie, w sposób uporządkowany omawia terminy ‘specialized language’, ‘special languages’, ‘Language for Specific Purposes’, oraz ‘(techno)lect’, wskazując na różne konteksty, w których są używane, oraz wybierając termin ‘specialized language’ dla opisu analizowanej w pracy odmiany języka, co z pewnością jest decyzją znacznie lepszą, niż wykorzystanie (tak, jak miało to miejsce w poprzedniej wersji pracy) terminu LSP.

Drugi podrozdział, skupiający się na perspektywie historycznej, stanowi w dalszym ciągu bardzo krótką i wybiórczą relację, opartą na trzech zaledwie źródłach. Autorka uzupełniła jednak bibliografię o przywoływaną w tej części pracy publikację Gollin-Kies, Hall and Moore, (2015).

Trzeci podrozdział, którego celem było zdefiniowanie pojęcia języka ogólnego (‘general language’), przysporzył Autorce w poprzedniej wersji pracy wielu problemów. Co prawda w obecnej wersji wyeliminowane zostały największe uchybienia i niejasności, to jednak w dalszym ciągu wywód jest dość zagmatwany i nieprecyzyjnie formułuje charakterystykę języka ogólnego,

która pozwoliłaby na późniejsze przeciwstawienie go językowi specjalistycznemu. Autorka zdecydowała się pozostawić w treści pracy ten sam przykład (str. 20), poprzednio użyty jako ilustrację specjalistycznego użycia języka, a który teraz w zamyśle powinien ilustrować rozpoznanie właściwej funkcji komunikacyjnej, w dalszym ciągu jednak nie przekonuje mnie on jako właściwy, zawiera bowiem dwie przeciwstawne wypowiedzi o odwrotnym znaczeniu, a nie wypowiedź, która mogłaby być interpretowana w różny sposób w zależności od kontekstu użycia. Poprawa jest więc widoczna, jednak nie do końca satysfakcjonująca.

Wyraźnie lepiej prezentuje się za to ostatni podrozdział (1.4), skupiający się głównie na wykazaniu, że niezbędną bazą dla funkcjonowania języka specjalistycznego jest język ogólny. Autorka zachowała ponadto właściwie bez zmian najlepszy fragment tego podrozdziału (str. 28-35), wskazując na szczególne cechy języka specjalistycznego, odróżniające go od języka ogólnego, często odwołując się w nim do specjalistycznego języka związanego z hippiką. Problematiczne fragmenty zostały usunięte, choć na samym wstępie wprowadzona została pewna niejasność. Chodzi o to, że Autorka powinna była skoncentrować się na pojęciu 'specialized language', a nie zakładać, że autorzy używający terminów LSP czy też ESP mają na myśli to samo, lecz mogą jedynie używać innych nazw. Przecież choć niektóre stwierdzenia odnoszące się do LSP lub ESP rzeczywiście skupiają się na charakterystyce języka specjalistycznego, to jednak inne dotyczą takich aspektów jak dobór treści stosownych dla ucznia czy też metodyka nauczania rejestrów specjalistycznych. Dlatego też należałoby na wstępie tego rozdziału powiedzieć, że nawet sięgając do źródeł opisujących LSP lub ESP można w nich znaleźć wartościowe informacje dotyczące języka specjalistycznego. Z takim uzasadnieniem przywoływanie takich prac jak Hutchinson & Waters (1987) nie byłoby problematyczne.

Cytaty wykorzystywane w tekście są już wyraźnie lepiej skontekstualizowane i na ogół prawidłowo ilustrują argumentację Autorki. Część z nich, tak jak poprzednio, wykorzystywana jest jednak w dalszym ciągu w sposób zapośredniczony, Autorka nie wymienia ich w bibliografii, nie ma w niej na przykład takich prac jak Kocourek (1982); De Beaugrande (1987), Picht & Draskau (1985) czy Sager (1980). Dodatkowo, chociaż w bibliografii prace Franciszka Gruczy i Sambora Gruczy opublikowane w tym samym roku zostały oznaczone kolejnymi literami alfabetu, to już w tekście pracy Autorka w dalszym ciągu ich nie rozróżnia, na przykład na str. 29 jest odwołanie do pracy F. Grucza (2017), nie wiadomo jednak która to z sześciu prac umieszczonych na liście źródeł. Jeśli chodzi o błędy i problemy językowe, to udało się je Autorce usunąć i tekst pierwszego rozdziału nie budzi już pod tym względem zastrzeżeń.

Rozdział 2

Rozdział 2 pracy zatytułowany jest „Terminology and terms”. Podobnie jak w poprzedniej wersji pracy, pierwsze strony rozdziału zajmuje krótki rys historyczny rozwoju Terminologii jako dyscypliny, i ponownie zamyka go Autorka na latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, do pracy nie zostały wprowadzone nowsze źródła. W poprzedniej wersji pracy powoływała się Autorka na pracę Rey'a (1995), której nie było w bibliografii: obecnie to nazwisko jest tam

wymienione, jednak tłumacz tej pracy na język angielski (Sager) podany jest w niej jako współautor, przynajmniej tak to wygląda w odnośniku bibliograficznym.

Podrozdział 2.2 w poprawionej wersji pracy jest chaotyczny i niespójny. Przed jego rozpoczęciem zapowiada Autorka, że będzie omawiała trzy znaczenia słowa 'terminology', pomimo, że na początku rozdziału 2 podała dychotomiczny podział na 'Terminology' pisane wielką literą oraz 'terminology' – małą. Ponadto, podrozdział ten podzielony jest na dwie podsekcje, źle numerowane, pierwsza z nich to 2.2.1, a następna to już 2.2.4. Co ciekawe, treść tej drugiej to poprawiona wersja poprzedniego podrozdziału 2.3. Podrozdział ten nie omawia, niestety, różnych możliwości rozumienia pojęcia 'terminology'. Zamiast tego, w pierwszej podsekcji odnajdujemy krótkie omówienie, a właściwie należałoby powiedzieć „przytoczenie”, pożądanych cech terminu specjalistycznego, na podstawie dwóch źródeł: Mazur (1961) oraz *ISO Standards 704*. Tych źródeł zabrakło w poprzedniej wersji pracy, dobrze więc, że zdecydowała się Autorka na nie powołać. Jednakże robi to w nieodpowiednim miejscu, a treść tej podsekcji nie pasuje do głównego jej nagłówka. Podobnie, treści zamieszczone w błędnie numerowanej podsekcji 2.2.4 skupiają się na relacji pomiędzy terminami specjalistycznymi a słowami używanymi w języku powszechnym oraz na różnych sposobach definiowania pojęcia 'term', a więc mało mają wspólnego z omawianiem różnych znaczeń pojęcia 'terminologia'. Należy jednak przyznać, że treści owe pasują jak najbardziej do podtytułu „Definitions of terms”. Lepszy jest też w porównaniu z poprzednią wersją pracy dobór przykładów ilustrujących zależność terminów specjalistycznych od kontekstu użycia.

Podrozdziały 2.3 oraz 2.4, które już w poprzedniej wersji były dobrze napisane (jako 2.4 oraz 2.5), poza wyeliminowaniem występujących w nich poprzednio błędów, nie różnią się znacznie od swojego pierwowzoru. Stanowią spójny merytorycznie wywód poświęcony relacji pomiędzy terminem a pojęciem, z naciskiem położonym na pożądaną dla terminów specjalistycznych monosemię.

Rozdział 3

Rozdział trzeci pracy poświęcony jest tłumaczeniu specjalistycznemu, a w szczególności omówieniu technik tłumaczeniowych, co później wykorzystane jest w części analitycznej pracy dla potrzeb identyfikacji technik tłumaczeniowych wykorzystanych przez tłumaczy analizowanych tekstów o tematyce hippicznej, oraz obszernemu omówieniu klasyfikacji błędów tłumaczeniowych. We wstępnej części pewne mankamenty poprzedniego tekstu pozostały: na przykład nieprawidłowo użyty cytat na stronie (dotyczy on tłumaczenia w ogóle, a nie tłumaczenia specjalistycznego, jak zapowiada to Autorka) czy też dość zagmatwane omówienie tłumaczenia jako procesu, produktu oraz praktyki na stronie następnej. Jednakże w dalszej części rozdziału najważniejsze uchybienia zostały wyraźnie poprawione i omówienie jest znacznie bardziej spójne i konsekwentne. Dobrą decyzją było uwzględnienie pracy Moliny & Hurtado Albira (2002) oraz prawidłowe wykorzystanie typologii technik tłumaczeniowych według Newmarka (1987). Autorka przekonująco i prawidłowo rysuje z jednej strony chaos panujący w

zakresie takich pojęć jak „strategia”, „metoda”, „technika” oraz „procedura”, a także wyczerpująco przedstawia kilka wybranych klasyfikacji technik tłumaczeniowych (choć na przykład Vinay i Darbelnet nazywają je „metodami”).

Tak jak w poprzedniej wersji pracy, najdłuższą część rozdziału trzeciego stanowi podrozdział 3.3 poświęcony omówieniu klasyfikacji błędów tłumaczeniowych według Hejwowskiego (2004; 2015). Omówienie jest dosyć odtwórcze i nie wydaje się odpowiednio uzasadnione w kontekście analizy, choć zawiera bardzo dobrze dobrane przez Autorkę przykłady z zakresu terminologii hippicznej.

Elementem, który także nie został poprawiony w porównaniu z poprzednią wersją pracy jest nieuwzględnienie w spisie treści podsekcji na czwartym poziomie podporządkowania, których oznaczenie składa się z czterech cyfr, lub z czterech cyfr i rozszerzenia literowego.

Rozdział 4

Analityczny rozdział jest najdłuższą częścią pracy, obejmuje ponad połowę jej objętości. Przedstawiona jest w nim szczegółowa analiza wybranych terminów związanych z jeździectwem oraz hipoterapią, zaczerpniętych z różnych materiałów specjalistycznych związanych z tą tematyką. W poprawionej wersji pracy Autorka zamieściła na wstępie informacje na temat źródeł, z których owe przykłady pochodziły, tym razem wstęp ten jest bardziej wyczerpujący. Niewielkiej poprawie uległa także metoda podziału treści na tematyczne podsekcje, gdyż tym razem lepiej oznaczona została ich hierarchia, poprzez wprowadzenie dodatkowych, składających się z czterech cyfr lub nawet czterech cyfr uzupełnionych indeksem literowym nagłówek. Jednakże, tak jak w przypadku podsekcji na czwartym poziomie podporządkowania w rozdziale trzecim, zabrakło ich w spisie treści.

W mocy pozostaje moja jednoznacznie pozytywna opinia na temat zawartości merytorycznej części analitycznej, która świadczy o bardzo dobrej orientacji Autorki w temacie, w którym porusza się bardzo swobodnie i efektywnie demonstruje swoją wiedzę ekspercką zarówno w odniesieniu to tajników jeździectwa, jak i językoznawczej analizy samych przykładów. Nie będę więc powtarzał raz jeszcze wszystkich uwag szczegółowych zamieszczonych w poprzedniej recenzji pracy, gdyż nie wniosłyby one niczego nowego. Wypada jedynie pogratulować Autorce znajomości tematu i odczytania w specjalistycznej literaturze związanej z hippiką.

Podsumowująca szczegółowe dane zawarte w czwartym rozdziale pracy ostatnia jej część, oznaczona numerem 5 i tytułem „Final conclusions” (nie wiadomo, czy miał to być osobny rozdział, czy może ostatni podrozdział części analitycznej – nie ma przed oznaczeniem słowa „Chapter”), odsłania przed czytelnikiem aspekt ilościowy przeprowadzonych przez Autorkę analiz. Poza zmianą cyfry w nagłówku w tej części nie zmieniło się nic, a więc ta część pracy posiada wszystkie wady i zalety opisane w poprzedniej recenzji. W dalszym ciągu więc mamy do czynienia z uszczegółowieniem i poszerzeniem wykorzystywanej przez Autorkę typologii Hejwowskiego, która z jednej strony czyni opis bardziej szczegółowym, z drugiej jednak utrudnia orientowanie się w całości i czyni taką klasyfikację mniej spójną. Jest to jednak z pewnością

potrzebna i ważna część pracy, ponieważ pozwala spojrzeć czytelnikowi na materiał badawczy z innej perspektywy, bardziej całościowo.

Bibliografia

W mojej poprzedniej recenzji zwracałem już uwagę na to, że niektórych pozycji przywoływanych w tekście nie odnotowała Autorka w bibliografii. Zostało to w dużej mierze naprawione, choć zdarzają się jeszcze takie przypadki, jak na przykład odwołanie w rozdz. 2.1. do źródła, podanego jedynie jako tytuł pracy: *Languages for Specific Purposes in the Digital Era*, którego nie odnajdziemy w bibliografii. Prawdopodobnie chodzi o pracę pod redakcją Bárcena, Read & Arus (2014), jednak nie możemy mieć całkowitej pewności. Wspominałem także o tym, że bibliografia pracy jest niekompletna, ponieważ nie zawiera kilku istotnych dzieł, takich jak Antia, Bassey Edem (2000), *Terminology and language planning: An alternative framework of practice and discourse*, Baker, Mona and Kirsten Malmkjær, eds. (2005), *Routledge encyclopedia of translation studies*, Bergenholtz, Henning and Sven Tarp, eds. (1995), *Manual of specialized lexicography: The preparation of specialized dictionaries*, czy też Młodunka, Władysław, (1989), *Podstawy leksykologii i leksykografii*. Tych prac w dalszym ciągu w bibliografii nie ma, nie odnosi się do nich także Autorka w poprawionej wersji pracy. Pewnym niedopatrzeniem jest też to, że pomimo usunięcia z treści pracy fragmentu, w którym powoływała się Autorka na bardzo liczną kolekcję dzieł Franciszka Gruczy i Sambora Gruczy, to jednak pozostawiła je w bibliografii. Co prawda prawidłowo oznaczyła je tam, w przypadku publikacji z tego samego roku, literami „a”, „b”, „c”, itd., jednakże później nie przywołuje już tych prac w tekście, poza jedną lub dwiema. W ramach bibliografii wyróżniona jest ponadto część nazwana „Glossary references”, nieco lepiej uporządkowana, niż w poprzedniej wersji pracy.

Załącznik

Załącznik zawiera glosariusz terminologii hipicznej związanej z tematem pracy. Tym razem jest on już uporządkowany alfabetycznie, dzięki czemu z łatwością odnaleźć można wszystkie terminy. Co prawda nie jest on już podzielony na kategorie tematyczne, co być może dałoby się w pewien sposób nadrobić, na przykład oznaczając je w jakiś sposób w każdym z haseł, jednakże z pewnością nawigacja w tym tekście jest o wiele prostsza, niż w poprzedniej jego wersji. Glosariusz stanowi wartościowe uzupełnienie treści pracy i z pewnością jest jej cenną częścią.

Konkluzja

W poprawionej wersji pracy proporcja zalet i uchybień pracy doktorskiej mgr Matyldy Kumpin zdecydowanie wypada na korzyść tych pierwszych. Jest to ciekawe, nowatorskie i potrzebne opracowanie, dokonane przez znawczynię tematu, z zachowaniem porządku metodologicznego, demonstrujące także dobrą orientację Autorki w literaturze przedmiotu i zagadnieniach językoznawczych związanych z tematem pracy. Autorka wykazała się umiejętnością zastosowania

dla celów analitycznych wybranych przez siebie narzędzi opisowych oraz opracowała dzięki nim samodzielnie zgromadzony materiał badawczy, przyczyniając się tym samym do poszerzenia naszej wiedzy językoznawczej na temat języka specjalistycznego (a ściślej mówiąc jego terminologii) związanego z hippiką. Znakomita większość uchybień i błędów wszelkiego typu, występujących w poprzedniej wersji pracy, została usunięta, choć niektóre kwestie, wskazane w niniejszej recenzji, w dalszym ciągu nie zostały satysfakcjonująco rozwiązane. Niemniej jednak, przedstawiona do ponownej recenzji poprawiona wersja pracy doktorskiej mgr Matyldy Kumpin może stanowić podstawę do ubiegania się przez nią o nadanie jej stopnia doktora nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo. Z czystym sumieniem mogę poświadczyć, że spełnia ona wymagania stawiane pracom doktorskim i wnoszę o dopuszczenie pani mgr Matyldy Kumpin do dalszych etapów postępowania.